

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ «Принцип верховенства права»

Ступінь вищої освіти – третій (освітньо-науковий)
Спеціальність 081 «Право»
Галузь знань 08 «Право»

Рік навчання __1__, семестр __2__

Форма навчання - денна

Кількість кредитів ЄКТС - 5

Мова викладання - українська

Лектор курсу

Головко Людмила Олександрівна, доцент кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства, кандидат юридичних наук, доцент

Контактна інформація лектора (e-mail)

(066)0740336 (Viber)

Liudmylagolovko10@gmail.com

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Принцип верховенства права» є ознайомлення із сучасними підходами до розуміння та застосування верховенства права та його складових, методологією наукового дослідження принципу верховенства права, практикою реалізації верховенства права в європейських країнах, систематизація напрямів та способів вирішення проблем, накопичених у законодавстві, забезпечення оволодіння аспірантами сукупністю спеціальних теоретичних знань, а також практичних навичок у реальній практиці правозахисної, правозастосовної, наукової та іншої діяльності фахівців правничого профілю.

У професійному аспекті завдання навчального курсу є підготовка фахівців, здатних до проведення самостійних наукових досліджень; формулювання теоретичних та практичних висновків і пропозицій на основі аналізу відповідних теоретичних джерел, нормативно-правових актів; здійснення роботи у напрямі інтерпретації верховенства права у світлі Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод.

Завданням навчальної дисципліни є аналіз сучасних підходів до розуміння верховенства права, проблеми забезпечення верховенства права на сучасному етапі державотворення в Україні, дослідження наукової літератури з метою продукування власних наукових ідей та практично-орієнтованих інноваційних пропозицій із забезпечення верховенства права в Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант повинен:

знати основні науково-методологічні проблеми теорії верховенства права; визначення основних категорій та понять, основні наукові здобутки теорії верховенства права, а також узагальнення судової практики;

вміти застосовувати отримані знання до конкретних життєвих ситуацій; юридично грамотно та аргументовано захищати певне правове рішення, викладати його в усній та письмовій формі; виявляти недосконалість окремих норм та проблеми у їх застосуванні, знаходити шляхи їх вирішення; орієнтуватись у напрямках забезпечення верховенства права на сучасному етапі державотворення в Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі *компетентності*:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати комплексні проблеми в сфері професійної діяльності, у тому числі дослідницько-інноваційної, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань в галузі права.

Загальні компетентності:

здатність ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження, що приводять до отримання нових знань у сфері правничої науки;

здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення, генерування нових ідей та досягнення наукових цілей.

Фахові компетентності:

набуття глибоких, обґрунтованих фахових знань; детальні або дуже детальні знання спеціальної області дослідження в галузі права у поєднанні зі знаннями загальної наукової дискусії та внеску до індивідуальної області дослідження

здатність знаходити, контекстуалізувати та інтерпретувати значну кількість теоретичного та нормативного матеріалу;

здатність аналізувати методологічні проблеми загальної теорії права, галузевих юридичних наук.

Спеціальні компетентності:

знання та розуміння предметної області дослідження;

здатність планувати та виконувати сучасні інтелектуальні дослідження, як на запити стейкхолдерів так і сучасної світової наукової спільноти для досягнення науково обґрунтованих теоретичних або експериментальних наукових результатів, які розв'язують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для правничої сфери;

здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових та комплексних ідей в межах предметної області дослідження.

Програмні результати навчання:

глибоко розуміти теорію та методологію юридичних досліджень та вміти їх застосовувати для ідентифікації наукових гіпотез та використання у власних наукових дослідженнях та у викладацькій діяльності;

застосувати ідеї та концепції сучасної теорії права і держави, основних інститутів галузевих юридичних наук для розв'язання завдань наукового дослідження;

інтегрувати положення теорії держави і права, галузевих юридичних наук з метою отримання нових науково-обґрунтованих результатів.

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції/ лабораторні, практичні, семінарські)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
2 семестр				
Тема 1. Доктрина верховенства права	2/2	1. Знати поняття «верховенство права». 2. Розуміти концепції верховенства права та елементи верховенства права.	Практичні завдання: Підготувати есе, в якому розкрити власний науковий підхід до верховенства права у національному правопорядку Самостійна робота: написати реферат на одну із заданих тем	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 2 бали 3. Самостійна робота – 3 бали

<p>Тема2 Історичні витоки верховенства права</p>	<p>4/4</p>	<p>Знати становлення й розвиток принципу верховенства права, розвиток концепції прав людини в різних країнах у різні історичні епохи. 2. Розуміти поняття, сутність та ознаки принципу верховенства права.</p>	<p>Практичні завдання: підготувати есе, в якому розкрити власний підхід до подальшого розвитку доктрини верховенства права. Самостійна робота: написати реферат на одну із заданих тем</p>	<p>1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 2 бали 3. Самостійна робота – 3 бали</p>
<p>Тема3 Підходи до розуміння та застосування верховенства права і його складових</p>	<p>2/2</p>	<p>1.Знати законодавчу техніку, юридичну термінологію. 2.Вміти розрізняти види юридичних термінів. 3. Використовувати правила законодавчої стилістики.</p>	<p>Практичні завдання: Підготувати есе, в якому розкрити принцип багатоаспектності і динамізму верховенства права Самостійна робота: написати реферат на одну із заданих тем</p>	<p>1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 2 бали 3. Самостійна робота – 3 бали</p>
<p>Тема4 Верховенство права у світлі євроінтеграційн их процесів</p>	<p>4/4</p>	<p>1.Знати практику реалізації верховенства права в європейських країнах. 2.Розуміти реалізацію принципу верховенства права в Україні</p>	<p>Практичні завдання: Підготувати есе, в якому розкрити реформування європейської системи розуміння та застосування верховенства права. Самостійна робота: написати реферат на одну із заданих тем</p>	<p>1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 2 бали 3. Самостійна робота – 3 бали</p>
<p>Тема5 Проблеми забезпечення верховенства права на сучасному етапі державотворенн я в Україні</p>	<p>2/2</p>	<p>1. Розуміти окремі проблеми забезпечення верховенства права в сучасній Україні.</p>	<p>Практичні завдання: Підготувати есе, в якому розкрити стан забезпечення верховенства права в Україні.</p>	<p>1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 2 бали</p>

			Самостійна робота: написати реферат на одну із заданих тем	3. Самостійна робота – 3 бали
Тема 6 Толерантність і європейські правові цінності	4/4	1. Володіти знаннями про толерантність і терпимість як юридичні категорії. 2. Розуміти вимоги до толерантності.	Практичні завдання: Підготувати есе, в якому запропонувати власний підхід до розуміння толерантності і терпимості як юридичної категорії Самостійна робота: написати реферат на одну із заданих тем	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 2 бали 3. Самостійна робота – 3 бали
Тема 7 Принцип верховенства права в рішеннях Європейського суду з прав людини	4/4	1. Знати принципи закордонного досвіду створення механізму практичної реалізації прав особи; загальновизнані міжнародно-правові норми 2. Вміти аналізувати правничий матеріал, використовуючи різні джерела в галузі міжнародно-правового захисту прав особи та користуватися правовою міжнародною термінологією у сфері захисту прав особи	Практичні завдання: Підготувати есе, в якому розкрити принцип верховенства права в рішеннях Європейського суду з прав людини Самостійна робота: Підготувати добірку рішень Європейського суду з прав людини, які розкривають принцип верховенства права	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 2 бали 3. Самостійна робота – 3 бали
Тема 8 Права людини у світлі Європейської конвенції про захист прав людини та основоположних свобод	4/4	1. Знати права людини. 2. Уміти тлумачити положення Розділу 2 Конституції України.	Практичні завдання: Підготуйте презентацію «Права людини і верховенство права» Завдання для самостійної роботи: Підготуйте доповідь на одну з заданих тем.	1. Аудиторна робота – 5 балів 2. Практичні завдання – 2 бали 3. Самостійна робота – 3 бали
Тема 9 Шляхи	4/4	Знати Стратегію розвитку системи правосуддя та	Практичні завдання:	1. Аудиторна робота – 10

<p>подолання недоліків застосуванні складових верховенства права судами України</p>		<p>конституційного судочинства на 2021-2023 роки. 2.Вміти аналізувати рішення Європейського суду з прав людини проти України.</p>	<p>Підготуйте презентацію «Шляхи подолання недоліків застосуванні складових верховенства права судами України»</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Підготуйте добірку рішень Європейського суду з прав людини проти України, які розкривають принцип верховенства права.</p>	<p>балів</p> <p>2. Практичні завдання – 4 бали</p> <p>3. Самостійна робота – 6 бали</p>
<p>Всього за курс</p>			<p>100</p>	

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

<p><i>Політика щодо дедлайнів та перескладання:</i></p>	<p>Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).</p>
<p><i>Політика щодо академічної доброчесності:</i></p>	<p>Списування під час контрольних робіт, заліку та екзамену заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати, доповіді повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу. Дотримання академічної доброчесності студентами та відповідальність за її порушення регулюються Положенням про академічну доброчесність у Національному університеті біоресурсів і природокористування України.</p>
<p><i>Політика щодо відвідування:</i></p>	<p>Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету).</p>

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

<p>Рейтинг здобувача вищої освіти, бали</p>	<p>Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків</p>	
	<p>екзаменів</p>	<p>заліків</p>
<p>90-100</p>	<p>відмінно</p>	<p>зараховано</p>
<p>74-89</p>	<p>добре</p>	
<p>60-73</p>	<p>задовільно</p>	
<p>0-59</p>	<p>незадовільно</p>	<p>незараховано</p>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Верховенство права та права людини у світлі Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод. Практично-методичний посібник викладача. Київ, 2016. 860 с.
2. Вовк Д.О. Бойчук Д.С. Верховенство права і толерантність. Навчальний посібник. «ФОП Волеmbовська Д.О.», 2018. 172 с.
3. Теорія держави і права : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки. Харків : Майдан, 2018. 436 с.
4. Теорія держави і права : навч. посіб. / за заг. ред. С. Л. Лисенкова, В. В. Копейчикова. Київ : Юрінком Інтер, 2017. 320 с.

Додаткова:

1. Аллан, Т. Р. С. Конституційна справедливість: ліберальна теорія верховенства права / Т.Р.С. Аллан ; пер. з англ. Ростислава Семківа. - К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2008. 385 с. Включ. покажч.
2. Антологія лібералізму: політико-правничі вчення та верховенство права / упоряд. С. Головатий, М. Козюбра, О. Сироїд. К.: Книги для бізнесу, 2008. 988 с.
3. Головатий, Сергій Петрович. Верховенство права [Текст]: у 3 кн. / С. П. Головатий. – К.: Фенікс, 2006 .Кн. 1: Від ідеї - до доктрини. [Б. м.]: [б.в.], 2006. - XXXII, 623 с.
4. Горобець К. Толерантність у ціннісній структурі прав // Філософія права і загальна теорія права. 2016. № 1-2. С. 27–36
5. Горобець К. Чи є толерантність правовою цінністю? // Толерантність у транзитивних суспільствах: філософський, правовий, політичний, соціологічний виміри : збірка наукових статей та есе / упорядкування, наукове редагування і передмова О. Петришина, Д. Вовка, О. Уварової. Харків : Юрайт, 2016. С. 99–110
6. Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві / [за заг. ред. Ю.С. Шемшученка]; Національна академія наук України, Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. Київ: Конус-Ю, 2008. 311 с.
7. Принцип верховенства права: проблеми теорії та практики: монографія: у 2 кн. Кн. 2. Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві/ ред.: В. Б. Авер'янов; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.І. Корецького. К.: Конус-Ю, 2008. 311 с.
8. Селіванов, А. О. Конституційна юрисдикція : поняття, зміст, принцип верховенства права, правові позиції по справах прав людини і конституційних конфліктів у сфері публічної влади : монографія / А.О. Селіванов. - Київ : Ін Юре, 2008. 120 с.
9. Таманага, Браян. Верховенство права: історія, політика, теорія / Браян Таманага; пер. з англ. Андрія Іщенка. К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2007. 205 с.
10. Абрамович Р.М. Генезис принципу "закон зворотної дії не має" як складової верховенства права / Абрамович Р. М. // Наукові записки НаУКМА. 2011. Т. 116 : Юридичні науки. С. 60-63.
11. Ватаманюк, Вікторія Мирославівна, Судове тлумачення і принцип верховенства права / В. Ватаманюк. // Українське право. 2006. № 1. С. 248-259.
12. Козюбра, Микола Іванович, Верховенство права: українські реалії та перспективи / М. Козюбра. // Право України. 2010. № 3. С. 6-18.
13. Козюбра, Микола Іванович, Концептуальні основи верховенства права: історія, теорія, практика / Козюбра М. І. // Верховенство права : історія, теорія, практика: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (22 грудня 2010 року) / [редкол: І. С. Гриценко, П. П. Андрушко, І. А. Безклубий та ін.] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. К.: [Київський університет], 2011.С. 3-10.
14. Лемак, В. Принцип верховенства права : основні загрози / В. Лемак. // Право України. 2010. № 3. С. 44-51.

15. Матвеева, Юлія Іванівна, Невиконання судових рішень в Україні як порушення принципу правової визначеності / Матвеева Ю. І. // Наукові записки НаУКМА. 2013.Т. 144-145 : Юридичні науки. С. 24-27.
16. Матвеева, Юлія Іванівна, Принцип правової визначеності: у пошуках розуміння / Матвеева Ю.І. // Наукові записки НаУКМА. 2009. Т. 90: Юридичні науки. С. 10-12.
17. Петришин, О. Верховенство права в системі правового регулювання суспільних відносин / О. Петришин. // Право України. 2010. № 3. С. 24-35.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://portal.rada.gov.ua/> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.ac-rada.gov.ua> – офіційний сайт Рахункової палати України.
3. <http://www.ccu.gov.ua> – офіційний сайт Конституційного Суду України.
4. <http://www.kmu.gov.ua/control/> – єдиний веб-портал органів виконавчої влади України.
5. <http://www.ombudsman.kiev.ua> – офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України.
6. <http://www.president.gov.ua/> – офіційне інтернет-представництво Президента України.
<http://www.rainbow.-gov.ua> – офіційний сайт Ради національної безпеки і оборони України.